

DOI: <https://doi.org/10.32345/2664-4738.1-2.2019.05>
УДК 616.33-002.2-053.2 :612.017.1

КЛІНІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ СИРОВАТКОВИХ ЦИТОКІНІВ І ГЕНОТИПУ ІНТЕРЛЕЙКІНУ-8-251 T>A У ДІТЕЙ З ХРОНІЧНИМ ГАСТРИТОМ, ІНДУКОВАНИМ *HELICOBACTER PYLORI*

Лукашук В.Д. (<https://orcid.org/0000-0002-5425-4482>)

Бабгяк В.І. (<https://orcid.org/0000-0001-6279-4190>)

Бовкун О.А. (<https://orcid.org/0000-0001-7091-4025>)

Дмитришин О.А.

Бондаренко Н.Ю.

Людвік Т.А.

Палагнюк Н.О.

Вакулич К.В. (<https://orcid.org/0000-0001-5526-6875>)

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, Київ, Україна
p5ntu@ukr.net

Актуальність. У дітей з хронічним гастритом (ХГ), індукованим *Helicobacter pylori* (*H. pylori*), в стадії загострення виявляється дисбаланс сироваткових інтерлейкінів (ІЛ). Вивчення зв'язку між показниками ІЛ та іншими діагностичними маркерами у дітей з ХГ, індукованим *H. pylori*, дозволить встановити його патогенетичні механізми.

Мета. Вивчити зв'язок між показниками ІЛ та генотипом ІЛ-8-251 T>A у дітей з хронічним гастритом, індукованим *H. pylori*.

Матеріали та методи. Обстежено 116 дітей з хронічним гастритом, індукованим *H. pylori* (основна група), у віці 7-17 років, які розподілились на 2 групи: І-А група (n=65) – діти з ХГ, асоційованим з *H. pylori* CagA«+»; І-Б група (n=51) – діти з ХГ, асоційованим з *H. pylori* CagA«-». Контрольну групу склали 30 дітей цього ж віку. У 65 дітей в гастробіоптатах в зразках ДНК виявили антиген *H. pylori* методом полімеразної ланцюгової реакції (PCR) та/або сумарні антитіла IgG до антигену CagA сироватки крові. Поліморфізм ІЛ-8 (-251) (T>A) визначали методом PCR-RFLP.

Результат. У дітей з ХГ, індукованих *H. pylori*, в стадії загострення виявлено порушення спектру сироваткових інтерлейкінів – значне підвищення показників сироваткових прозапальних ІЛ-1 α , ІЛ-8 та підвищення протизапальних ІЛ-4, ІЛ-10. У всіх 116 дітей виявлено гістологічні зміни, властиві хронічному гастриту, індукованому *H. pylori*. Виявлено наступні генотипи ІЛ-8 -251 (T>A): T/A – у 61 (52,6%) дитини, T/T – у 32 (26,7%) дітей, A/A – у 23 (19,8%) дітей.

Висновки. У дітей з хронічним гастритом, індукованим *H. pylori*, в стадії загострення властиве порушення спектру сироваткових інтерлейкінів – значне підвищення прозапальних ІЛ-1 α , ІЛ-8 (p<0,001) та підвищення протизапальних ІЛ-4 (p>0,005) та ІЛ-10 (p>0,05). Інтегральний цитокиновий індекс є додатковим критерієм ефективності антигелікобактерної терапії у дітей з ХГ. Діти з хронічним гастритом, носії генотипу ІЛ-8 T/A, складають групу високого ризику інфікування *H. pylori*, а зазначений генотип може слугувати додатковим діагностичним критерієм *H. pylori*-інфікування.

Ключові слова: діти; хронічний гастрит; гелікобактер пілорі; *H. pylori* CagA«+»; *H. pylori* CagA«-»; сироваткові інтерлейкіни; ІЛ-1 β ; ІЛ-4; ІЛ-8; ІЛ-10; Th1-імунна відповідь; поліморфізм гену ІЛ-8 -251 (T>A).

Актуальність. Хронічний гастрит (ХГ) – це гетерогенне захворювання з різними етіологічними чинниками [9], які далі продовжують вивчати, що знайшло відображення в Кіотському консенсусі (2015) [6], а діагностика і лікування ХГ, індукованого *Helicobacter pylori* (*H. pylori*), у дітей наведено в оновлених рекомендаціях ESPGHAN та NASPGHAN (2016) [7].

При ХГ, індукованому *H. pylori*, в запаленні слизової оболонки шлунка (СОШ) приймають участь *H. pylori* (чинник агресії) і цитокини (чинник захисту) [2, 22, 21]. Інфікування *H. pylori* відбувається в дитинстві, прояви хвороби шлунка виникають пізніше, найчастіше в шкільному віці та у дорослих [5, 17]. Шляхи *H. pylori*-інфікування різні, але ос-

новним є побутовий – оральне інфікування між членами родини [1, 3, 18]. Після інфікування *H. pylori* проникає у слизову оболонку шлунка і викликає продукцію цитокинів, які викликають запалення в клітинах СОШ та підтримують механізми її пошкодження. Результати інфікування визначаються станом організму хазяїна та токсигенністю *H. pylori* [1, 4, 25, 18]. Зв'язок між токсигенністю *H. pylori* та організмом дитини може визначати реакцію макроорганізму на *H. pylori*. Важливою генетичною складовою організму дитини є інтерлейкіни (ІЛ). Інтерлейкіни – це пептиди, що забезпечують взаємодію між імунною системою та іншими органами. Відомо, що ген ІЛ-8 є найбільш важливим геном макроорганізму і предиктором інфікування *H. pylori* [25].

При ХГ, індукованому *H. pylori*, в стадії загострення виявляють дисбаланс ІЛ, що характеризує механізми системного та локального запалення [2, 5, 7]. Для з'ясування цих механізмів необхідно вивчити зв'язок між показниками прозапальних та проти-запальних інтерлейкінів і генотипами ІЛ-8 у дітей з ХГ, індукованим *H. pylori* CagA «+» та CagA «-», що дозволить встановити патогенетичні механізми ХГ, індукованого *H. pylori*, у дітей.

Оскільки продукція ІЛ-8 є генетично детермінованою, то у дітей з гомозиготним генотипом ІЛ-8-251 А/А виявляли високі показники ІЛ-8 [11, 23]. Крім того, встановлено, що особи з генотипами ІЛ-8-251 Т/А і А/А більш сприйнятливі до інфікування *H. pylori* і складають групу ризику виникнення раку шлунка [25]. Зазначене свідчить, що поліморфізм генів прозапальних цитокінів є важливими генетичним чинником макроорганізму щодо сприйнятливості до *H. pylori* інфікування у дитинстві. Вивчення зв'язку між показниками ІЛ та іншими діагностичними маркерами у дітей з ХГ, індукованим *H. pylori*, дозволить встановити його патогенетичні механізми.

Мета: вивчити зв'язок між показниками інтерлейкінів ІЛ та генотипом ІЛ -8-251 T>A у дітей з ХГ, індукованим *H. pylori*.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Обстежено 116 дітей з хронічним гастритом, індукованим *H. pylori*, (основна група) у віці 7-17 років, які розподілились на 2 групи залежно від токсигенності *H. pylori*: І-А група (n=65) – діти з ХГ, індукованим *H. pylori* CagA«+»; І-Б група (n=51) – діти з ХГ, індукованим *H. pylori* CagA«-». Контрольну групу склали 30 здорових дітей цього ж віку. Діагноз гастриту верифікували за результатами гастроскопії та біопсії: один гастробіоптат використали для гістологічного дослідження за Сіднейськими критеріями [8], а другий – для молекулярного дослідження. Тестування *H. pylori* проводили методом полімеразної ланцюгової реакції (ПЛР) [5]; у всіх дітей виявлено інфікування *H. pylori*. Генотипу ДНК з шлункових біоптатів отримували згідно з рекоменда-

ціями виробника QIAamp DNA Mini kit® для визначення молекулярного поліморфізму рестрикційних фрагментів ДНК методом ПЛР [23, 14].

В стадії загострення ХГ та через 1 місяць після завершення антигелікобактерної терапії (АГБТ) визначали сироваткові інтерлейкіни (ІЛ-1β, ІЛ-8, ІЛ-4, ІЛ-10) методом імуоферментного аналізу (реагенти ВЕКТОР БЕСТ, Росія) на фотометри-аналізаторі Humareader SINGLE (Німеччина). Проаналізували динаміку прозапальних та протизапальних інтерлейкінів через 1 місяць під впливом АГБТ і розраховували інтегральний цитокіновий індекс (ІЦІ) [5].

Сироватковий пепсиноген-1 визначали з використанням GastroPanel, Biohit Healthcare (Фінляндія); фукозу шлункового соку визначали методом Dische et Shettles, 1969.

Дослідження було проведено відповідно до етичних принципів медичного дослідження, проведеного на людях, які були прийняті Гельсінкською декларацією і Якісною клінічною практикою (GCP).

Статистична обробка проводилась за допомогою пакета статистичних програм Statgrafics 16.0, первинна база сформована в Excel. Розраховували середню арифметичну – М, середнє квадратичне відхилення – SD, похибку середньої арифметичної – m, відношення шансів (ВШ) та 95% довірчий інтервал. Для кількісних даних проводили оцінку нормальності розподілу за критерієм Шапіро-Уїлка. Порівняння кількісних параметрів проводили з використанням t-тесту та дисперсійного аналізу (ANOVA). У випадку невідповідності первинних даних параметрам нормального розподілу для порівняння кількісних показників у двох незалежних групах використовували критерій Манна-Уїтні. Показники порівнювались при заданому граничному рівні похибки не вище 5% (p<0,05).

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

У дітей з ХГ, індукованим *H. pylori*, в стадії загострення проаналізовано показники сироваткових ІЛ; результати наведено в таблиці 1.

В основній групі в стадії загострення хвороби показники прозапальних інтерлейкінів ІЛ-1β, ІЛ-8

Таблиця 1
Показники сироваткових інтерлейкінів у дітей з хронічним гастритом, індукованим *H. pylori*, в стадії загострення, до та після антигелікобактерної терапії

Показники ІЛ, пг/мл	Основна група (n=116), М ± m		Контрольна група (n=30), М ± m
	До АГБТ	Після АГБТ	
ІЛ-1β	85,1±1,34*.#	40,2±1,97**	7,59 ± 0,64
ІЛ-8	91,33±2,7*.#	37,1±2,0**	8,5 ± 0,62
ІЛ-4	25,3±0,56**	29,3±0,62**	5,3 ± 0,41
ІЛ-10	16,2±0,68***	24,1±0,5**	6,75 ± 0,59
ІЦІ	1,03±0,048		

Примітки. Відмінності від показників контрольної групи: * – на рівні значущості P<0,001; ** – на рівні значущості P<0,005; *** – на рівні значущості P<0,05. Відмінності від показників після АГБТ: # на рівні значущості P<0,05.

підвищувались і склали $85,1 \pm 1,34$ пг/мл і $91,33 \pm 2,7$ пг/мл, відповідно, $p < 0,05$ в порівнянні зі здоровими дітьми – $7,59 \pm 0,64$ пг/мл та $8,5 \pm 0,62$ пг/мл, відповідно. Показники протизапальних інтерлейкінів – ІЛ-4, ІЛ-10 – також підвищувались і склали $25,3 \pm 0,56$ пг/мл ($p < 0,005$) та $16,2 \pm 0,68$ пг/мл ($p < 0,05$), відповідно, в порівнянні зі здоровими дітьми $5,3 \pm 0,41$ пг/мл та $6,75 \pm 0,59$ пг/мл, відповідно.

Динаміка прозапальних ІЛ-1в, ІЛ-8 характеризувалася зниженням їх показників до $40,2 \pm 1,97$ пг/мл та $37,1 \pm 2,0$ пг/мл, відповідно, в порівнянні зі здоровими дітьми $7,59 \pm 0,64$ пг/мл та $8,5 \pm 0,62$ пг/мл, відповідно, $p < 0,05$. В динаміці показники протизапальних інтерлейкінів ІЛ-4 та ІЛ-10 підвищувалися до $29,3 \pm 0,62$ пг/мл та $24,1 \pm 0,5$ пг/мл, відповідно ($p < 0,05$), в порівнянні зі здоровими дітьми $5,3 \pm 0,41$ пг/мл та $6,75 \pm 0,59$ пг/мл, відповідно. Тобто, спостерігається циклічність перебігу хвороби, а в динаміці показники ІЛ далі залишаються підвищеними в стадії загострення.

Проаналізували ефективність АГБТ у 58 дітей і встановили, що вона була ефективною у 40 (69%) дітей. Ефективність АГБТ залежала від токсикогенності Н. рулогі і була ефективною: у 37 (77,1%) із 48 дітей з ХГ, індукованим Н. рулогі CagA«+», та у 3 (30%) із 10 дітей з ХГ, індукованим Н. рулогі CagA«-».

Розрахувавши показник ІЦІ в І (основній) групі під впливом АГБТ, встановили, що він склав $1,03 \pm 0,048$. Проаналізували динаміку ІЦІ з урахуванням ефективності АГБТ і виявили, що у дітей з ефективною АГБТ величина його коливається в діапазоні 0,8-1,15, а у дітей з неефективною АГБТ – в діапазоні 0,48-0,77. У разі неефективності АГБТ показники його коливаються в діапазоні 0,48-0,77, що дозволяє рекомендувати ІЦІ в якості предиктора неефективності АГБТ.

При співставленні показників інтерлейкінів ІЛ-1в, ІЛ-8, ІЛ-4, ІЛ-10 в І-А та в І-Б групі не виявлено статистично значимої різниці, $p > 0,05$. Тобто, у дітей з ХГ, індукованим Н. рулогі, показники інтер-

лейкінів не залежать від патогенності Н. рулогі CagA«+».

Результати визначення молекулярного поліморфізму гену ІЛ-8-251 Т/А в основній групі наведено в таблиці 2.

Серед дітей з хронічним гастритом частіше зустрічається генотип ІЛ-8-251 А/Т, а рідше – ІЛ-8-251 А/А та ІЛ-8-251 Т/Т. Отже, у обстежених дітей з ХГ переважають носії гену ІЛ-8-251 А/Т.

Не виявлено статистичної різниці між генотипами ІЛ-8 у хворих на гастрит і у здорових дітей без гістологічних змін слизової оболонки шлунка, $p > 0,05$.

Співставлення показників сироваткового інтерлейкіну-8, залежно від генотипу ІЛ-8, наведено в таблиці 3.

Аналіз показника сироваткового ІЛ-8, з урахуванням генотипів ІЛ-8, у дітей з ХГ показав, що частіше виявляли значне або помірне підвищення показника сироваткового ІЛ-8 у осіб з генотипом ІЛ-8-251 А/Т. Показники ВІШ свідчать, що у носіїв генотипу ІЛ-8-251 А/Т підвищується ймовірність помірного і значного підвищення показника ІЛ-8 у дітей з ХГ, індукованим Н. рулогі.

У І групі (основній) виявлено порушення спектру запальних та протизапальних ІЛ у дітей у стадії загострення ХГ, індукованого Н. рулогі, у вигляді імунної відповіді Th-1 типу. Виявлене порушення спектру показників ІЛ у вигляді дисбалансу прозапальних і протизапальних інтерлейкінів у дітей з ХГ, індукованим Н. рулогі, вказує на участь Н. рулогі в запаленні слизової оболонки шлунка і на зміну імунної відповіді в стадії загострення хвороби [2, 5]. У дітей з ХГ, індукованим Н. рулогі, стадія загострення хвороби маніфестує підвищенням сироваткових показників ІЛ-1в та ІЛ-8, а в подальшому циклічно підвищуються показники протизапальних ІЛ-4 та ІЛ-10 на тлі підвищених показників прозапальних цитокінів ІЛ-1в та ІЛ-8. Зазначене узгоджується з результатом іншого дослідження [21].

Таблиця 2

Розподіл генотипу інтерлейкіну-8 у дітей з хронічним гастритом, індукованим Н. рулогі

Поліморфізм ІЛ-8-251 Т>А	Хронічний гастрит, n=116	Здорові діти, n=30
А/А	23 (19,8%)	7 (23,3%)
Т/А	61 (52,6%)	12 (40%)
Т/Т	32 (27,6%)	11 (36,7%)

Таблиця 3

Показники сироваткового інтерлейкіну-8, залежно від генотипу ІЛ-8, у дітей з ХГ, асоційованим з Н. рулогі, на початок стадії загострення

Показник ІЛ-8	І група (n = 116)			ВІШ, 95% ДІ
	Генотип ІЛ-8			
	ІЛ-8-251 А/Т	ІЛ-8-251 А/А	ІЛ-8-251 Т/Т	
Значне підвищення	39 (63,9 %)	3 (13,0 %)	8 (25,0%)	14,00 (11,2-89,7)
Помірне підвищення	14 (23,0 %)	5 (21,7 %)	10 (31,3%)	6,35 (8,24-53,1)
Незначне підвищення	8 (13,1%)	15 (65,3 %)	14 (43,7%)	4,12 (7,5-31,4)

На початок стадії ремісії у дітей з циклічним перебігом ХГ, індукованим *H. pylori*, підвищуються показники протизапальних і залишаються підвищеними показники прозапальних ІЛ та в порівнянні з такими на початку стадії загострення. Тобто в динаміці показники протизапальних та протизапальних ІЛ залишаються підвищеними в порівнянні зі здоровими дітьми. Зазначене свідчить, що у дітей з ХГ, індукованим *H. pylori*, загострення хвороби має циклічний перебіг і супроводжується дисбалансом ІЛ – спочатку підвищуються показники прозапальних інтерлейкінів, а завершується стадія загострення встановленням рівноваги між підвищеними показниками протизапальних та прозапальних інтерлейкінів, тому показник ІЦІ відображає динаміку ІЛ в стадії загострення хвороби під впливом АГБТ і є критерієм оцінки ефективності АГБТ [5, 10].

Інші дослідники встановили зв'язок між показником прозапального ІЛ-8 з генотипом ІЛ-8-251 А/Т і пояснили важливу роль зазначеного генотипу ІЛ-8 у *H. pylori*-інфікованих дітей [23]. Важливо зазначити, що у дітей з ХГ, індукованим *H. pylori*, також спостерігали зв'язок між показником сироваткового ІЛ-8 та генотипом ІЛ-8-251 А/Т [19]. У проведеному нами дослідженні у дітей з ХГ, індукованим *H. pylori*, виявлено значне та помірне підвищення показника ІЛ-8 у носіїв генотипу ІЛ-8-251 А/Т та ІЛ-8-251 Т/Т. Таким чином, у дітей з ХГ, асоційованим з *H. pylori*, у частини дітей спостерігалось помірне і значне підвищення показника ІЛ-8.

В інших дослідженнях також встановлено, що підвищений показник ІЛ-8 спостерігається у хворих з алелем А [23]. Крім того, високі показники ІЛ-8 виявлялися у носіїв зазначеного алелю, в яких виявлено виражену активність запалення СОШ [23]. Інші дослідники виявили, що у носіїв генотипу АА більш високий ризик атрофічного гастриту, ніж при генотипі ТТ [9]. Крім того, інші автори також спостерігали високі показники ІЛ-8 і високу активність запалення СОШ при дуоденальній виразці у дітей з генотипами АА та ТА, ніж з генотипом ТТ. Встановили зв'язок між генотипом ІЛ-8 та інфікуванням *H. pylori*, що розцінили як високий ризик виникнення дуоденальної виразки [5].

Ми проаналізували ефективність АГБТ, залежно від генотипу ІЛ-8 Т/А, і виявили, що її неефективність була у носіїв генотипу ІЛ-8 Т/А: у 11 (61,1%) із 18 дітей. Отже генотип ІЛ-8-251 Т/А може слугувати додатковим критерієм неефективності АГБТ. Проте в інших дослідженнях отримали протилежні результати: у хворих на гастрит не виявили зв'язку між генотипом ІЛ8-251 Т>А і не виявили високого ризику розвитку гастриту [20]; також не виявили зв'язку між поліморфізмом ІЛ-8-251 Т>А та інфекцією *H. pylori* [14]. Інші дослідники у дорослих з гастритом виявили суттєву різницю між генотипом Т/А і ТТ щодо інфікування *H. pylori*, але

не виявили зв'язку між генотипом А/А і інфікуванням *H. pylori*, і заключили, що генотип Т/А є чинником ризику інфікування *H. pylori*, а генотип Т/Т є захисним чинником проти *H. pylori* [21].

В майбутніх дослідженнях доцільно проаналізувати поліморфізми ІЛ-8 і показники сироваткового ІЛ-8 у дітей з хронічним гастритом ідіопатичним, не індукованим *H. pylori*, щоб визначити чутливість і специфічність діагностичного маркера генотипу ІЛ-8 при хронічному гастриті.

ВИСНОВКИ

Дітям з хронічним гастритом, індукованим *H. pylori*, в стадії загострення властиве порушення спектру сироваткових інтерлейкінів – збільшення прозапальних ІЛ-1в та ІЛ-8 ($p < 0,001$) та підвищення протизапальних ІЛ-4 ($p > 0,005$) та ІЛ-10 ($p > 0,05$).

Інтегральний цитокіновий індекс може слугувати критерієм ефективності АГБТ у дітей з ХГ.

Діти з хронічним гастритом, носії генотипу ІЛ-8 Т/А, складають групу високого ризику інфікування *H. pylori*, а зазначений генотип може слугувати додатковим діагностичним критерієм *H. pylori*-інфікування.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що не мають конфлікт інтересів, який може сприйматися таким, що може завдати шкоди неупередженості статті.

Джерело фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

REFERENCES

1. Abaturov O.Ye., Shponka I.S., Zavgorodnya N.Yu., Poslavska O.V. Local immune homeostasis of the gastric mucosa in chronic CagA-positive HP-associated gastritis in children // Child health. 2012; 4 (39): 19-24. [Ukrainian] <http://www.mif-ua.com/archive/article/29967>
2. Ageyeva E.S. Effekts of cytokines in the pathogenesis of Helicobacter pylori -associated chronic gastritis in children // Sybirian medicine journal. 2012; 27 (2): 5-8. [Russian] DOI: 10.29001/2073-8552-2014-29-2
3. Kyoto global consensus report on HYPERLINK “<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26187502>” Helicobacter pylori HYPERLINK “<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26187502>” gastritis / K. Sugano, J. Tack, E.J. Kuipers [et al.] / Faculty members of Kyoto Global Consensus Conference // Gut. 2015. 64 (9):1353-67. DOI: 10.1136/gutjnl-2015-309252.
4. Jones N., Koletzko S., Goodman K. et al. Joint ESPGHAN / NASPGHAN Guidelines for the Management of Helicobacter pylori in Children and Adolescents (Update 2016) // J Pediatr Gastroenterol Nutr. 2017. 64 (6): 991-1003. DOI: 10.1097/MPG.0000000000001594.
5. Dixon M.F., Genta R.M., Yardley J.H. et al. Classification and grading of gastritis. The updated Sydney

- system. International workshop on the histopathology of gastritis, Houston 1994 // *Am J Surg Parhol.* 1996. Vol 20: 1161-81. DOI: 10.1097/00000478-199610000-00001
6. Bonamico M., Mariani P., Magliocca F.M., Petrozza V., Montuori M., Pezzella C. et al. *Helicobacter pylori* duodenal colonization in children // *Acta Paediatr.* 1997. 86 (4): 356-60. DOI: 10.1111/j.1651-2227.1997.tb09022.x
  7. Cheng H.H., Chang C.S., Wang H.J., Wang W.C. Interleukin-1beta and -10 polymorphisms influence erosive reflux esophagitis and gastritis in Taiwanese patients // *J Gastroenterol Hepatol.* 2010. 25 (8): 1443-51. DOI: 10.1111/j.1440-1746.2010.06310.x.
  8. Fabris R.C., Rasmussen L.T., Neto A.C., de Labio R.W., Orcini W., Ximenez J.P.B., et al. Polimorfismo da Interleucina-8 -251 T>A e *Helicobacter pylori* // *ACM.* 2012. 40 (3): 1-5.
  9. Hamajima N., Katsuda N., Matsuo K., Saito T., Hirose K., Inoue M. et al. High anti-*Helicobacter pylori* antibody seropositivity associated with the combination of IL-8-251TT and IL-10-819TT genotypes // *Helicobacter.* 2003. 8 (2): 105-10. DOI: 10.1046/j.1523-5378.2003.00130.x
  10. Hofner P., Gyulai Z., Kiss Z.F., Tiszai A., Tiszlavicz L., Toth G. et al. Genetic polymorphisms of NOD1 and IL-8, but not polymorphisms of TLR4 genes, are associated with *Helicobacter pylori*-induced duodenal ulcer and gastritis // *Helicobacter.* 2007. 12 (2): 124-31. DOI: 10.1111/j.1523-5378.2007.00481.x
  11. Hull J., Ackerman H., Isles K., Usen S., Pinder M., Thomson A. et al. Unusual haplotypic structure of IL8, a susceptibility locus for a common respiratory virus // *Am J Hum Genet.* 2001; 69 (2): 413-9. DOI: 10.1086/321291
  12. Kamali-Sarvestani E., Bazargani A., Masoudian M., Lankarani K., Taghavi A.R., Saberifiroozi M. Association of *H. pylori cagA* and *vacA* genotypes and IL-8 gene polymorphisms with clinical outcome of infection in Iranian patients with gastrointestinal diseases // *World J. Gastroenterol.* 2006; 12 (32): 5205-10. PMID: PMC4088021 DOI: 10.3748/wjg.v12.i32.5205
  13. Kivi M., Rodin S., Kupersmidt I., Lundin A., Tindberg Y., Granstrom M. Engstrand L. *Helicobacter pylori* genome variability in a framework of familial transmission // *BMC Microbiol.* 2007; 7: 54. PMID: PMC1899507 DOI: 10.1186/1471-2180-7-54
  14. Kusters J.G., van Vliet A.H.M., Kuipers E.J. Pathogenesis of *Helicobacter pylori* infection // *Clin Microbiol Rev.* 2006; 19 (3): 449-90. doi:10.1128/CMR.00054-05
  15. Lehours P., Yilmaz O. Epidemiology of *Helicobacter pylori* infection // *Helicobacter.* 2007. 12 Suppl 1: 1-3. DOI: 10.1111/j.1523-5378.2007.00541.x
  16. Lu H., Xiao S.D. New ideas for future studies of *Helicobacter pylori* // *J Dig Dis.* 2014. 15 (1): 1-4. DOI: 10.1111/1751-2980.12105.
  17. Matveeva L.V., Mosy'na L.M., My'ty'na E.A. Interleukinov profile of the blood, in comparison with the severity of the inflammatory, atrophic and ulcerative processes in the gastric mucosa // *Basic research. Medical sciences.* 2013. 7: 133-7. [Russian] <https://www.fundamental-research.ru/ru/page/policy>
  18. Nyzhevych A.A., Kuchyna E.S., Axmadeeva E.N. The value of anti-cag, and serological immune response in children with gastric ulcer and duodenal ulcer associated with HP // *Basic research. Medical sciences.* 2012. 4: 212-5. [Russian] <https://www.fundamental-research.ru/ru/article/view?id=29746>
  19. Ohyauchi M., Imatani A., Yonechi M., Asano N., Miura A., Iijima K. et al. The polymorphism interleukin 8-251 A/T influences the susceptibility of *Helicobacter pylori* related gastric diseases in the Japanese population // *Gut.* 2005. 54 (3): 330-5. DOI: 10.1136/gut.2003.033050.
  20. Rizzuti D., Ang M., Sokollik Ch., Wu T., Abdullah M., Greenfield L., Fattouh C., Reardon R., Tang M., Diao Ju., Schindler Ch., Cattral M., Jones N.L. *Helicobacter pylori* Inhibits Dendritic Cell Maturation via Interleukin-10-Mediated Activation of the Signal Transducer and Activator of Transcription 3 Pathway // *J Innate Immun* 2015. 7: 199-211. DOI: 10.1159/000368232.
  21. Rudnicka K. et al. *Helicobacter pylori* antigens as potential modulators of lymphocytes cytotoxic activity // *Microbiology and Immunology.* 2012. 56 (1): 62-75. DOI: 10.1111/j.1348-0421.2011.00399.x.
  22. Saes M., de Labio R.W., Rasmussen L.T., Payro S.L.M. Interleukin 8 (-251 T>A) polymorphism in children and teenagers infected with *Helicobacter pylori* // *J Venom Anim Toxins Incl Trop Dis.* 2017. 23: 23. DOI: 10.1186/s40409-017-0113-z.
  23. Sokolnyk S.V. Features of the cytokine profile in children with ulcers of the duodenum depending on endoscopic and morphometric indices // *Child health.* 2012. 8 (43). 87-90. [Ukrainian] <http://www.mif-ua.com/archive/article/34996>
  24. Warren R, Marshall BJ. Unidentified curved bacilli on gastric epithelium in active chronic gastritis // *Lancet.* 1983. 1 (8336):1273-5. PMID: 6134060
  25. Zabaglia L.M., Ferraz M.A., Pereira W.N., Orcini W.A., de Labio R.W., Neto A.C. et al. Lack of association among *TNF*-alpha gene expression, -308 polymorphism (G>A) and virulence markers of *Helicobacter pylori* // *J Venom Anim Toxins Incl Trop Dis.* 2015; 21: 54. DOI: 10.1186/s40409-015-0054-3.

Отримано: 09.03.2019

**КЛИНИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ СЫВОРОТОЧНЫХ ЦИТОКИНОВ И ГЕНОТИПА
ИНТЕРЛЕЙКИНА-8-251 T>A У ДЕТЕЙ С ХРОНИЧЕСКИМ ГАСТРИТОМ,
ИНДУЦИРОВАННЫМ *HELICOBACTER PYLORI***

*Лукашук В.Д., Бабьяк В.И., Бовкун О.А., Дмитришин О.А., Бондаренко Н.Ю.,
Людвик Т.А., Палагнюк Н.А., Вакулич Е.В.*

*Национальный медицинский университет имени А.А. Богомольца, Киев, Украина
p5nmu@ukr.net*

Актуальность. У детей с хроническим гастритом (ХГ), индуцированным *H. pylori*, в стадии обострения выявляется дисбаланс сывороточных интерлейкинов (ИЛ). Изучение связи между показателями ИЛ и другими диагностическими маркерами у детей с ХГ, индуцированным *H. pylori*, позволит установить патогенетические механизмы.

Цель. Изучить связь между показателями ИЛ и генотипом ИЛ-8-251 T>A у детей с хроническим гастритом, индуцированным *H. pylori*.

Материалы и методы. Обследовано 116 детей с хроническим гастритом, индуцированным *H. pylori*, (основная группа) в возрасте 7-17 лет. Сформировано 2 группы: I-A группа (n = 65) – дети с ХГ, индуцированным *H. pylori* CagA «+»; I-B группа (n = 51) – дети с ХГ, индуцированным *H. pylori* CagA «-». Контрольную группу составили 30 детей этого же возраста. У 65 детей в гастробиоптатах в образцах ДНК обнаружен антиген *H. pylori* методом полимеразной цепной реакции (PCR) и / или суммарные антитела IgG к антигену CagA сыворотки крови. Полиморфизм ИЛ-8 (-251) (T> A) определяли методом PCR-RFLP.

Результаты. У детей с ХГ, индуцированным *H. pylori*, в стадии обострения выявлено повышение сывороточных провоспалительных ИЛ-1 β , ИЛ-8 и противовоспалительных ИЛ-4, ИЛ-10. У всех 116 детей обнаружены гистологические изменения, свойственные хроническому гастриту, индуцированному *H. pylori*. Выявлены следующие генотипы ИЛ-8 -251 (T>A): T/A – у 61 (52,6%) ребенка, T/T – у 32 (26,7%) детей, A/A – у 23 (19,8%) детей.

Выводы. У детей с хроническим гастритом, индуцированным *H. pylori*, в стадии обострения свойственно нарушение спектра сывороточных интерлейкинов – значительное повышение провоспалительных ИЛ-1 β , ИЛ-8 (p<0,001) и повышение противовоспалительных ИЛ-4 (p>0,005) и ИЛ-10 (p>0,05). Интегральный цитокиновый индекс является дополнительным критерием эффективности антигеликобактерной терапии (АГБТ) у детей с ХГ. Дети с хроническим гастритом, носители генотипа ИЛ-8 T/A, составляют группу высокого риска инфицирования *H. pylori*, а указанный генотип может служить дополнительным диагностическим критерием *H. pylori*-инфекции.

Ключевые слова: дети; хронический гастрит; хеликобактер пилори; *H. pylori* CagA «+»; *H. pylori* CagA «-»; сывороточные интерлейкины; ИЛ-1 β ; ИЛ-4; ИЛ-8; ИЛ-10; Th1-иммунный ответ; полиморфизм гена ИЛ-8 -251 (T>A).

**CLINICAL SIGNIFICANCE OF SERUM CYTOKINES AND GENOTYPE INTERLEUKIN-8-251
T>A IN CHILDREN WITH CHRONIC GASTRITIS INDUCED *HELICOBACTER PYLORI***

*Lukashuk V.D., Babyak V.I., Bovkun O.A., Dmitrishin O.A., Bondarenko N.Yu.,
Lyudvik T.A., Palagnyuk N.O., Vakulich K.V.*

*National Medical University named after O.O. Bohomoltsia, Kyiv, Ukraine
p5nmu@ukr.net*

Relevance. In children with *H. pylori*-induced HG, an imbalance in serum IL was detected in the acute phase. The study of the relationship between IL and other diagnostic markers in children with *H. pylori*-induced COGs will allow pathogenetic mechanisms to be established.

Objective. Study the relationship between IL and IL-8-251 TBAA genotype in children with chronic *H. pylori*-induced gastritis.

Materials and methods. 116 children with chronic *H. pylori*-induced gastritis (the main group) aged 7-17 years were examined and divided into 2 groups: Group IA (n = 65) – children with CG associated with *H. pylori* CagA «+»; I-B group (n = 51) – children with CG, associated with *H. pylori* CagA «-». The control group consisted of 30 children of the same age. In 65 children in gastrobiopsies, *H. pylori* antigen in DNA samples detected *H. pylori* antigen by PCR and / or a total IgG antibody to the serum CagA antigen. The polymorphism of IL-8 (-251) (T>A) was determined by PCR-RFLP.

Results. in children with *H. pylori*-induced COG, elevations in serum IL-1 β and IL-8 and an increase in IL-4, IL-10 were observed in the exacerbation phase. In all 116 children, histological changes are characteristic of chronic gastritis induced by *H. pylori*. The following genotypes of IL-8 -251 (T>A) were revealed: T/A was 61 (52,6%) children, T/T was 32 (26,7%) children, A/A was 23 (19,8%) children.

Conclusions. In children with chronic gastritis induced by *H. pylori*, an increase in pro-inflammatory IL-1 β and IL-8 (p<0,001) and increased anti-inflammatory IL-4 (p>0,005) and IL-10 (p>0,05). The integral cytokine index can serve as a criterion for the effectiveness of AGBT in children with HC. Children with chronic gastritis, carriers of the IL-8 T/A genotype form a high-risk group for *H. pylori* infection, and the specified genotype may serve as an additional diagnostic criterion for *H. pylori* infection.

Key words: children; chronic gastritis; helicobacter pylori; *H. pylori* CagA+; *H. pylori* CagA «-»; serum interleukins; ИЛ-1 β ; ИЛ-4; ИЛ-8; ИЛ-10; Th1-immune response; polymorphism of the gene IL-8 -251 (T>A).